

TEZAURUL MONETAR DE LA NETEZI, JUD. NEAMȚ

de LIA BĂTRINA
și ADRIAN BĂTRINA

La o distanță de 180 m spre răsărit de capela reședinței feudale de la Netezi, interceptată și cercetată în anii 1979-1980, în cursul lucrărilor agricole de la începutul lunii iulie a anului 1981 săteanul Arseni Vasile descoperă un număr de 16 dinari ungurești, aduși la suprafața arăturii de lama plugului. Aflându-ne în zonă în ziua respectivă, cu scopul de a constata starea de conservare a vestigiilor surprinse în anii anteriori, am luat cunoștință imediat de apariția acestor monede și am procedat neîntâziat la efectuarea unui sondaj de salvare. Rezultatul a fost pe măsura așteptărilor, în final putând fi recuperat de pe suprafață de circa 400 m² un număr de 514 monede de diferite proveniențe, emisiuni și tipuri, toate din argint.

Componența tezaurului pe emitenti este următoarea:

1. Regatul maghiar este reprezentat prin 432 de dinari, dintre care 320 au fost emisi de Matei Corvin (1458-1490), iar 112 de Vladislav al II-lea (1490-1516). Dinarii sunt de tipul "Patrona Hungariae", în care Madona apare redată cu văl, cu coroană sau cu coroană și nimbo, în diferite variante.

2. Regatul Poloniei este prezent în tezaur cu 43 de tripli groși, emisiuni de la Sigismund al II-lea (1548-1572) - 3 exemplare, Stefan Bathory (1575-1586) - 9 exemplare și Sigismund al III-lea Vassa (1587-1632) - 31 exemplare, destinate atât Poloniei, cât și teritoriilor anexate acesteia, Lituania și Riga.

3. Imperiului otoman fi aparțin 19 aspri, care pot fi dateți în totalitate în sec.al XVI-lea, ultimul din punct de vedere cronologic fiind o emisiune din 1595 a sultanului Mohomed al III-lea (1595-1603).

4. Am lăsat la urmă menținerea celor 20 de taleri ce întregesc tezaurul nostru, piese ce constituie în sec.XVI-XVII unele dintre cele mai puternice monede ale Europei, cu largă putere de circulație datorită atât valorii lor, a calității superioare a argintului (888,89%), cât și calității lor artistice. Primele monede de tipul talerilor apar în Europa în jurul anilor 1484-1486, ca urmare a activității monetare a arhiducelui Sigismund de Thal al Tirolului. Prima reglementare imperială cu privire la emisiunile monetare ale Imperiului romano-german datează din 1524, dar cu toate încercările autoritatii imperiale de a impune o ordine și o unificare a sistemului monetar, fiecare stat, oraș imperial sau arhiepiscopat va continua să bată monedă după propriile sale reglementări.

Dintre cei 20 de taleri conținuți de tezaurul nostru, un număr de 16 sunt emisiuni ale Imperiului romano-german, după cum urmează: doi aparțin orașelor imperiale Kempten (1547 - Carol V) și Colonia (1568- Maximilian II), doi aparțin arhiepiscopatelor de Liège (1569-arhiepis copul Gerard von Groesbeck) și de Trier (1572-arhiepiscopul Iacob III de Eltz), unul este o emisiune a ducatului de Brunswick-Lounebourg din 1579 aflat sub conducerea ducelui Iulius, iar 11 sunt emisiuni ale ducatului Saxoniei – dintre care 9 sunt bătuți sub ducele elector Augustus între anii 1565-1581, unul sub ducele elector Cristian în 1584, ambii din linia albertină a dinastiei iar ultimul sub ducii Frederic Wilhelm I și Iohannes, în 1589, ce provin din linia ernestină a dinastiei.

Regatul Spaniei este prezent printr-un scud bătut de Philip II (1556-1598) în 1570 pentru senioria de Utrecht; Republica Provinciilor Unite printr-un arends-(rijks)daalder bătut de provincia Frizia în 1584; iar Regatele Ungariei și Poloniei prin cîte un taler emis de Rudolf II și respectiv Ștefan Bathory, piese bătute în 1592 și respectiv în 1585.

Atrăgînd atenția asupra marii varietăți de monede ce circulau în Moldova sec.al XVI-lea, una dintre dovezi constituind-o fînsăși compoziția tezaurului de la Netezi, nu putem omite aspectele legate de valoarea apreciabilă pe care o reprezinta aceasta din punct de vedere economic. Dar acestea urmează să fie discutate într-un cadru mai larg, bîdată cu prelucrarea sistematică a tezaurului.

Cât privește data îngropării tezaurului, ea este ulterioră anului 1596, căruia să aparține cea mai recentă emisiune monetară.

LE TRÉSOR MONÉTAIRE DE NETEZI, DÉP. DE NEAMT

Résumé

A une distance de 180 m vers l'est de la chapelle de la résidence féodale du village de Netezi découverte et étudiée pendant les années 1979-1980, au mois de juillet 1981 on a découvert un trésor monétaire composé de 514 monnaies d'argent. Le trésor est formé par: 432 dinars émis sous le règne de Matei Corvin (320 pièces) et de Vladislav II (112 pièces), 43 triples gros émis par Sigismund II (3 pièces) Stefan Bathory (9 pièces) et Sigismund III Vassa (31 pièces); 19 aspers émis par l'Empire Ottoman au XVIe s., 20 écus émis par l'Empire romano-allemand (16 pièces), le royaume d'Espagne (1 p.), la République des Provinces Unies (1 p.), l'Hongrie (1 p.) et la Pologne (1 p.).

La dernière émission monétaire du trésor appartenant à l'année 1596, on peut conclure qu'il ait été enfoui ultérieurement à cette date.